Sl 86 Sigtuna, Kv. Professorn 1

Litteratur: H. Gustavson, Verksamheten vid Runverket i Stockholm, i: Nytt om runer 15 (2000, publ. 2001), s. 31, Personnamn i inskrifterna på runföremålen från Sigtuna, i: Namn på stort och smått. Vänskrift till Staffan Nyström den 11 december 2012 (2012), s. 113, not 5; A. Wikström et al., Hos Herr Niklas och annat skrivkunnigt folk. Arkeologisk undersökning i kvarteret Professorn 1 i Sigtuna 1999–2000, Up Sigtuna RAÄ 195:1, Morr 63 (2021), s. 271.
Äldre avbildning: H. Gustavson, teckning a.a. 2000, s. 31.
Signum i Samnordisk runtextdatabas: U NOR2000;31A

Ett revben med runor påträffades år 1999 vid arkeologisk undersökning av kv. Professorn 1 i passage 2 (Ruta D8. Kontextnummer 1460. Fyndnummer 6933). Fyndet dateras till ca 1090–1105 (Fas 11a, Wikström et al. 2021, s. 271)[1] och finns nu i Sigtuna museum (inv. nr 62977).

Benets längd är 78 mm, bredd 39 mm och tjocklek 6 mm. Teckenhöjd 30 mm (2 ᚦ).

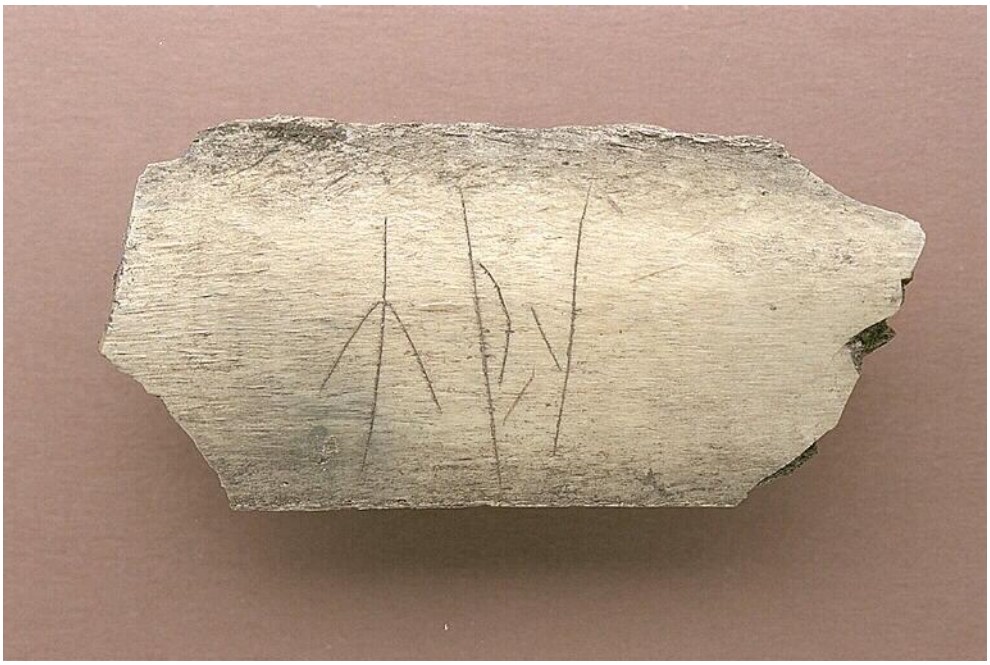

Fig.1. Runbenet Sl 86 från kv. Professorn 1. Foto Bengt A. Lundberg 2000 (Arkivsök).

Inskrift:

ᛅ͡nᚦi (eller ᚿ͡aᚦi)

Till läsningen: Inskriftens första tecken läses som bindrunan ᛅ͡n eller ᚿ͡a, inte som ett dubbelsidigt ᛏ med lågt ansatta bistavar, inte heller som en ᚱ-runa med bistavar som inte når till baslinjen. Nedre spetsen av bistaven i ᚦ-runan når inte in till huvudstaven. Mellan ᚦ- och i-

[1] Fyndet daterades först preliminärt till sent 1000-tal (Gustavson 2000), senare till perioden ca 1065–1085 (Mats Pettersson, meddelande till HG 25/1 2012).

runan två små diagonala streck som sannolikt inte ingår i runinskriften. Ett ytterst grunt litet diagonalt streck till höger om **i**-runans övre del hör inte till inskriften. – Det är inte helt uteslutet att de två korta diagonala linjerna efter 3 **þ** också kan återge stavlösa runor. Läsningen skulle i så fall bli **a͡nþani** [MK].

Många runinskrifter på revben är mycket kortfattade. Inte sällan består de bara av ett personnamn. En runföljd **a͡nþi** motsvarar dock inte något känt runsvenskt personnamn. Att som E. Salberger (Sigtuna-brynets runinskrift, i: ANF (1990), s. 174 f.) uppfatta den som en kortnamnsbildning *Anþi* till ett sammansatt namn **A*(r)nthorn* som sannolikt felaktigt har skrivits *Anchorn* (M. Wahlberg, En östgötsk skattelängd från 1300-talet, i: Studia Anthroponymica Scandinavica 5 (1987), s. 39 f.) må vara formellt möjligt men är inte metodiskt tilltalande.[2]

Runorna kan också läsas **na͡þi**, d.v.s. pres. konj. sg. 3 *nāði* ’må vara nådig’. Ordet är inte belagt i någon annan vikingatida runinskrift. I fornsvenskan har *nadha* bildats till substantivet *nadh* med huvudbetydelsen ’förbarma sig över’ och då vanligen i uttrycket *gudh nadhe*. Substantivets ursprung är omdiskuterat men i sin religiösa betydelse torde det vara ett lån från kontinenten, där det användes för att återge latinets *gratia* (C.-E. Thors, Den kristna terminologien i fornsvenskan (1957), s. 545 ff., EWD s.v. *Gnade* och H. Bjorvand & F. O. Lindeman, Våre Arveord. Etymologisk ordbok (2007) s.v. *nåde*).

Den alternativa läsarten **a͡nþani** kan ge anledning att fundera på ytterligare tolkningsalternativ.

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Detta dokument ingår i en digital utgåva av runristade lösföremål från Sigtuna. Dessa publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Helmer Gustavson/(Magnus Källström)
Kontakt: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000
www.raa.se

[2] Det runbelägg **anþ-** som Salberger utgår ifrån härrör dessutom från det s.k. Sigtunabrynet (Sl 11) som har visat sig vara en sentida förfalskning, se meddelande i Situne Dei 2011, s. 65 samt H. Gustavson i Fornvännen 107 (2012), s. 89 ff. Runföljden återger här det nutida *Ante*.